

Futsum Abbay, *An Evaluation of Disability Human Rights Under the African Regional Human Rights System* (Ocena przestrzegania praw człowieka względem osób niepełnosprawnych w ramach afrykańskiego systemu ochrony praw człowieka), „African Journal of International and Comparative Law” 2015, vol. 23, iss. 3, s. 476–502, DOI: 10.3366/ajicl.2015.0132.

Artykuł koncentruje się na rozwoju systemu praw człowieka w Afryce i obejmuje zagadnienia dotyczące znaczenia praw człowieka odnoszone do osób niepełnosprawnych. Autor dokonuje badań metodą prawnoporównawczą, zestawia system praw człowieka w Afryce z systemami obowiązującymi w Stanach Zjednoczonych i Europie, ze szczególnym uwzględnieniem praw osób niepełnosprawnych. W opracowaniu porusza historię rozwoju praw człowieka w Afryce, a także wskazuje i omawia akty prawne budujące ten system. System ochrony praw człowieka na szczeblu

regionalnym w Afryce zorganizowany został w ramach Organizacji Jedności Afrykańskiej (OJA), założonej w 1963 r. W dniu 3 czerwca 2000 r. w Trypolisie nadzwyczajna sesja Rady Ministrów OJA przygotowała projekt Aktu Ustanawiającego Unię Afrykańską. Został on przejęty przez przywódców 27 państw obecnych na Zgromadzeniu Szefów Państw i Rządów w dniu 11 lipca 2000 r. w Lome. Wśród czternastu celów wymienionych w art. 3 Aktu bezpośrednio dwa cele odnoszą się do praw człowieka. Na tej bazie została uchwalona Afrykańska Karta Praw Człowieka i Ludów (Narodów). Do karty podpisane i załączone zostały dwa protokoły dodatkowe, tj. Protokół Dodatkowy do Afrykańskiej Karty w sprawie Praw Kobiet w Afryce oraz Afrykańska Karta Praw i Dobrobytu Dziecka. Wśród aktów obowiązujących na całym kontynencie brakuje regulacji zapewniającej ochronę praw osób niepełnosprawnych.

Autor na tle podstawowych aktów prawnych stanowiących o prawach człowieka omawia skrupulatnie dokument regionalny „Afrykańska Dekada Osób Niepełnosprawnych” na lata 2000–2009. Dokument ten był pierwszą inicjatywą społeczności pozarządowej Afryki we współpracy z państwami członkowskimi Organizacji Jedności Afrykańskiej, którego celem było wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych. Plan działania zawarty w dokumencie stanowił, że realizacja wskazanego celu nastąpi we współpracy OJA z ONZ. Obecnie realizowany jest program „Drugiej Afrykańskiej Dekady Osób Niepełnosprawnych” na lata 2010–2019, jednakże skupia się on na działaniach wykonawczych na skalę regionalną.

W artykule podkreśla się, że inicjatywa państw na rzecz osób niepełnosprawnych umacniania wartości demokratyczne i prawa człowieka jako fundamenty organizacji życia społecznego. W Europie proces ten jest zaawansowany, podobnie w Stanach Zjednoczonych. Kontynent afrykański wciąż zwalcza podstawowy problem, jakim jest ubóstwo, ale przy okazji nie może stracić z oczu tworzenia regulacji prawnych ułatwiających życie osobom najbardziej poszkodowanym, czyli niepełnosprawnym.

Autor podejmuje także trud odpowiedzi na pytanie, czy Afryka potrzebuje konwencji dotyczącej praw osób niepełnosprawnych ze względu na obowiązujące obecnie porozumienia regionalne, a nie globalne. W podsumowaniu nadto wskazuje mankamenty obecnego systemu ochrony praw człowieka w Afryce, a zwłaszcza brak efektywności w jego realizacji oraz brak regulacji dotyczących osób niepełnosprawnych. Jako postulat *de lege ferenda* podnosi potrzebę uregulowania praw osób niepełnosprawnych w konwencji, która obejmowałaby wszystkie kraje afrykańskie.